RUSKI INWALID

N° 11.

WTOREK. 13 Stycznia. 1819 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Peterzburga. Wiadomosci Zagraniczne: Niemcy. Francyia. Angliia. Daniia. Norwegiia. Rozmaitosci.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

z Peterzburga, 13 Stycznia.

Reskrypt Jego Cesarskiey Mości.

Naszemu Jenerał-Adiutantowi Hrabiemu Woroncof.

Przypatruiąc się woyskom Wam powierzonym, łazaretom korpusów i zaprówadzeniom wzaiemnego uczenia, z ukontentowaniem widzielismy wszędzie Waszą troskliwosć o dobro służby, i surowe zachowanie karności w skutek którey, wszędzie widziano zgodę między woyskami i mieszkańcami kraiu, trwaiącą przez cały czas dowodzstwa Waszego. W dowod za tem prawdziwego ze strony Naszey zadowolnienia, mianowalismy Was kawalerem orderu Swiętego Xiążęcia Włodzimierza pierwszey klassy, którego znaki tu dołączaiąc, roskazuiemy abyscie włożyli na siebie i według przepisów nosili. Zresztą zostaiemy dla Was z naszą Monarszą łaską.

W Maubeuge 13 Października.

ALEXANDER.

— Wice-Gubernator Miński Radca Kollegski *Giecewicz* Naymiłościwiey mianowanym został Radcą Stanu, i wyznaczony na Gubernatora Cywilnego teyże Gubernii.

Rzut oka porównywaiący liczbę urodzonych i zmarłych w stolicy tuteyszey w roku 1817.

W przeciągu roku pomienionego, to iest, 1817, urodziło się w Peterzburgu 4,208 dzieci płci męskiey, i 4,095 żeńskiey, a wszystkich—8,303 dzieci. W roku zas 1816 była mnieyszą liczba urodzonych 415. W tey liczbie 1,095 wyznania katolickiego i protestantskiego, czyli osma część całosci, a 1180 nieprawego łoża, czyli siodma część całosci.—Naywiększa ilość urodzonych (849) była w miesiącu Wrzesniu, a naymnieysza (529) w Listopadzie.—Proporcyia dzieci Protestantskiego wyznaniz do wyznania Katolickiego tak się ma, iak $5\frac{1}{3}$ do 1.—Umarło 5,539 mesczyzn i 5717 kobit; w ogóle 9,256 osob— to iest 1896 osob mniey a niżeli w roku 1816 i 953 osoby więcey urodzonych.—W tey liczbie 1215 to iest 8ma część wyznania Katolickiogo i protestantskiego.— Liczba umarłych Protestantów do liczby katolików tak się ma iak $5\frac{1}{4}$ do 1.— Umarło przypadkowie 375; w tey liczbie 112 utonęło — 6,

powiesiło się—8, zarznęło się—2, którzy się zastrzelili i ieden zginął w pożarze.—Chorobami śmiertelnemi były: konwulsyie które sprzątnęły 2802 dzieci, prawie wszystkie w niemowlęcym wieku; Konsumpcyia, która zabrała 2100 osob; Gorączka 1791; z połogów nieszczęśliwych 62; Z ospy 192; naywięcey umierało w Czerwcu, Lipcu i Grudniu a naymniey w Październiku i Listopadzie.—166 było takich, co przeżyły lat 80; 34 takich, co doszły wieku lat 90; 6 takich co przeżyło lat sto.—Kobita iedna umarła maiąc wieku lat 130.—Było slubów małżeńskich 1626, z których 1346 wyznania panuiącego; 222. Protestantskiego; i 58 Katolickiego; Było mniey sześciu małżeństwami aniżeli w roku 1816. Naywiększa część małżeństw miały mieysce w Styczniu, a naymnieysza w Marcu, Lutym i Grudniu.

— W przeszły Czwartek to iest 9. b. m. według tuteyszego a 21 według kalendarza Zagranicznego, w kosciele tuteyszym katolickim odprawiły się exekwiie za duszę S. P. *Ludwika XVI* i *XVII*, Królów Francyi i Nawarry, oraz *Maryi Antoniney* Austryiackiey i Siostry Króla JMści Francuzkiego *Elżbiety*.— Obchod ten żałobny zapowiedziany wczesnie przez gazetę *le Conservateur*, Zgromadził w dniu rzeczonym wszystkich prawie Francuzów tu mieszkaiących do koscioła, gdzie także się znaydował będący w interessach Francyi poseł, wielu Ministrów i posłów innych dworów, oraz niemało znakomitych osob mieszkaiących w tuteyszey Stolicy. Piękne *Requiem* wykonane było przez artystów tuteyszych z rzadką doskonałością, i nabożeństwo dopiero o godzinie 2 z południa zakończone zostało.

— Sekretarzowi Stanu Radcy Taynemu *Engelowi*, Naymiłościwiey roskazano być Gubernatorem Teodozyyskim. Wszystkie zaś opłaty pieniężne, które z rozmaitych mieyśc zaymowanych przez siebie pobierał, zachowane są przy nim.

—Od trzech dni mamy wyborną sanną drogę w stolicy tuteyszey, wiatr zaś który teraz od północy powiewa, czyni nadzieię, że zima staley się nas trzymać będzie.

z Astrachanu, 19 *Grudnia*.

Dnia dzisieyszego rano rozstał się z tym swiatem Gubernator Cywilny tuteyszy, rzeczywisty Radca Stanu *Andreiewski*. Dostoyny ten mąż, nietylko rodzinę swoią i przyiacioł przez zgon swóy niewczesny w nieutulonym pogrążył smutku; lecz nadto wszyscy, którzy go znali, opłakuią w nim nieinteressowanego naczelnika, sprawiedliwego urzędnika i opiekuna cierpiącey ludzkozci.—

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Niemcy.

z Wiednia, 30 *Grudnia*.

Sekretarz Stanu Jego Cesarskiey Mści *Alexandra Capo d' Istria*, dotychczas się iescze tu znayduie; lecz w przeciągu kilku dni ma zamiar pusczenia się w przedsięwziętą drogę do oyczyzny swoiey na wyspę Korfu. Towarzyszy mu brat iego i Lord *Hilfordt* syn sławnego lorda *Nordta*. Ten ostatni nieraz iuż zwiedzał Grecyią i posiada nowy ięzyk tego narodu doskonale, oraz ma maiętnosci swoie tak w Atenach iak innych okolicach tey ziemi klassyczney.

Hrabia *Capo d' Jstria*, otrzymał od Cesarza naszego krzyż wielki orderu Węgierskiego Sgo Stefana.

Cesarza JMść ALEXANDER wczasie pobytu swoiego w stolicy tuteyszey, ozdobił zastępuiącego tu mieysce naczelnie dowodzącego, Margrabiego *Sommariva* orderem Sgo Alexandra Newskiego, a posła naszego przy dworze Peterzburgskim Barona *Lebzeltern* orderem Sgey Anny pierwszey klassy. Ten ostatni i od Cesarza naszego otrzymał krzyż wielki orderu korony żelazney.

z Sztutgardu, 3 *Stycznia*.

Nayiaśnieysza Cesarzowa panuiąca Rossyyska *Elżbieta*, odmieniła swoy zamiar względem wyiazdu z Karlsruhe i iuż w dniu 9 b. m. wyiezdza na powrót do Peterzburga przez Sztutgard i Munich.

z Berlina, 5 *Stycznia*.

Z zaleceń danych przez rząd nasz rozmaitym zwierzchnościom mieyscowym widać, że Cesarzowa *Elżbieta*, oczekiwaną iest do Küstren na dzień 21 b. m. Dla przyięcia N. podróżney i wygodnego pomiesczenia iey dworu uczyniono iuż wszędzie należne przygotowania.

Francyia.

z Paryża, 3 *Stycznia*.

Przemiany, które zaszły w ministerstwie, niemiały żadnego wpływu na przyiacielskie stosunki między Xiążęciem *Richelieu*, Hrabią *Decase* i Panem *Lainé*. Wszystkim wiadomo że nieiakieś uczucie wspaniałego uszanowania powodowało, że Hrabia *Decase* niechciał przyiąć uczynionego mu przełożenia względem zastąpienia Xiążęcia *Richelieu* w ministerstwie spraw zagranicznych. Wszystkie oko-

liczności tych wypadków, czynią iednostayny zasczyt obydwóm mężom zasłużonym oyczyznie.

Margrabia *Dessolles*, iest z rzędu nayzasłużeńszych Jenerałów woyska Francuzkiego. Był on naywiernieyszym przyiacielem i towarzyszem broni niewygasłey pamięci Jenerała *Moreau*. Kiedy Król w roku 1814 powrócił do Francyi, dał dowody niezboiętne ufności swoiey Margrabiemu *Deesolles*, poruczaiąc mu główne dowodztwo gwardyi narodowey Paryzkiey. Wkrótce potem mianowanym został ministrem państwa i Parem Francyi.

Według zapewnień gazet naszych, iest wielu, którzy się dziwią, że mąż woyskowy, mianowanym został naczelnikiem udziału Spraw Zagranicznych; lecz ci panowie zapewna niewiedzą, że Margrabia *Dessolles*, należy do rzędu nayoswieceńszych i nayszanownieyszych obywateli naszych, że prawdziwi przyiaciele oyczyzny sprawiedliwą w nim pokładaią ufnesć i od niego spełnienia nadziei swoich oczekuią.

Pozawczora miało mieysce zgromadzenie nadzwyczayne izby Parów, a dziś podobnez izby deputowanych. W obu izbach wniesiono było, aby prosić Króla o naznaczenie nayzasczytnieyszey i następney nagrody Xiążęciu *Richelieu*, iak pierwszemu po Królu sprawcy wolnosci Francyi; nagrody, któraby należycie odpowiadała zasługom iego i bezprzykładney nieinteressownosci i była równie odpowiednią sczodrobliwości Wielkiego Króla i wdzięczności narodu Francuzkiego.

Sekretarz Stanu Cesarsko-Rossyyski w udziele Spraw Zagranicznych, Hrabia *Nesselrode* był dzis na posłuchaniu pożegnania u Króla.

Stan zdrowia Xiążęcia *Richelieu* zwolna poczyna się poprawiać.

Pozawczora przewodniczył Król w radzie nowych Ministrów, którzy wykonywali przysięgę z powodu wstąpienia w nowe obowiązki.

Cały Jeneralitet i inni urzędnicy woyskowi, iescze w dniu *onegdayszym* składali Królowi powinszowania nowego roku.

Anglija.

z Londynu, 26 Grudnia.

Xiąże Reient poruczył Panu *Benting* zatrudnić się rozdziałem maiątku prywatnego Królowey. Iey brylanty iuż są wzięte z banku i otaxowane przez Pana *Bridge*. Zresztą te z iey dyiamentów o których utracie wzmiankowały pisma publiczne, iescze nie są odzyskane. Krolowa wdowa Wirtembergska, która ma zamiar nosić żałobę przez całe życie, wybrała dla siebie same tylko granaty.

Kuryier pomieścił następuiące uwagi względem mowy prezydenta *Menro* mianey przy otwarciu posiedzeń w Wazyngtonie: „Co do stosunków stanów ziednoczonych z Angliią tłomaczy się mówca w wyrazach, które daią nam naypomyślnieysze nadzieie, że przyiacielskie stosunki obu rządów zostaną bez naymnieyszey odmiany. Co się zaś tycze stosunków naszych handlowych, należy szczególnie się nad dwoma zastanowić punktami. Po pierwsze, że nieuczyniono żadney wzmianki w tey mowie o wolności handlu naszego w osadach Jndyi zachodnich, ani o skutkach nowo wydanego aktu o żegludze. Powtóre, że odbywaiące się teraz układy dla ustanowienia handlu na stalszych zasadach, poczytuie mówca za ieden z tych przedmiotów, które z naywiększemi są sprzężone trudnościami i wymagaią długiego sledzenia. To widać z wyrazów iego następuiących.„ Wcelu zaś uniknienia iakich kolwiek nieporozumień, teraz istnieiąca konwencyia zostaie się iescze na lat osm w swoiem znaczeniu.„ W przyczynach, które mówca przytaczał dla wyiaśnieuia spraw Hiszpańskich względem zaięcia Floryd i napaści Jndyian, widać wyrazny brak dowodów. Może być, że to wszystko dokładniey się wyłozy w aktach, które wkrótce maią być podane kongressowi; lecz dla zupełnego uniewinnienia kroków rządu Amerykańskiego, należy wprzódy się przekonać o sprawiedliwości pobudek. — O smierci oficerów Angielskich, *Arboutntoch* i *Armbrister* bardzo niedokładną i krótką uczyniono wzmiankę. Wiadomo zapewna iest prezydentowi, żo ten wypadek sprawił nietylko wielkie wrażenie w Ameryce, lecz nawet i w Anglii, i że wszyscy maią takowy iednomyślnie, za niewczesną zemstę, nieprzyzwoitą wielkiemu i szlachetnie myslącemu rządowi. Kommunikowane szczegoły o stnnie teraznieyszym Ameryki południowey, ciekawe są z wielu względów, a szczególnie przeto, że zapewna pochodzą ze źrodła urzędowego. — Pomyślny byt stanów ziednoczonych wewnątrz kraiu, maluie mówca swietnemi farbami. Lecz my mamy przyczynę powątpiwania o korzyściach narodowych, wynikaiących zdaniem Pana *Manro* z rospostrzenienia związku i połączenia się nowych prowincyi. — Przynaymniey należałoby się zatrzymać, dopokąd doswiadczenie i rzeczywiście pomyslne skutki

niedowiodą tak piękney teoryi. Lecz podobnieyszy do prawdy będzie wniosek, że skutkiem takowego połączenia się, powiększa się liczba władz mieyscowych, przez co nietylko się zatrudnia rząd powszechny; lecz nawet i władza iego traci poprzedniczą powagę. — Zdaie się, że samo przyrodzenie zakreśliło pierwszy przedział, między prowincyiami wschodniemi i zachodniemi. A przyczyny polityczne i moralne wydadzą podobnyż między północnemi i południowemi. Zresztą trudno dać wiary, aby prowincyie północno Amerykańskie, pozostać mogły w związku powszechnym i pod powszechnym rządem, iak tylko ludność ich dosięgnie choć czwartey części tey liczby, iaką w sobie pomieścić mogą.

— Treść testamentu zeszłey Królowey naszey nieiest iescze dotychczas ogłoszoną. Wszystkie pogłoski o ilości prywatnego iey majątku podlegaią iescze wątpliwosci. Powiadaią tylko że summa znaleziona w gotowiznie iest nierównie znacznieyszą, aniżeli rozumiano pierwey.

Lord *Castelreagh* cierpiał przez nieiaki czas dokuczaiące parroxyzmy podagry; lecz teraz co dzień staie się zdrówszym.

W przeszły Wtorek było tu uroczyste zawarcie parlamentu po dzień 14. b. m.

Szalupa woienna *Zofia*, będąca pod dowodzstwem Kapitana *Wisman*, otrzymała rozkaz, udania się natychmiast na Wyspę Stey Heleny z depeszami do Sir *Houdson Lowe*. Wiadomo, że ten statek był wyprawiony naprzód do Jamaiki, i taka przemiana w iego przeznaczeniu, każe myśleć, że depesze muszą być bardzo ważne.

W pismach prywatnych z Kalkuty donoszą, że iuż naięto kilka statków przewozowych dla przewiezienia woysk na Wyspę Ceylon.

DANIIA.

z *Kapenhagi*, 5 *Stycznia*.

Młynarz ieden w okolicach Korsoera, zastrzelił przez nieostrożność żonę swoią. A co iest dziwna, że celił do psa a trafił w żonę swoią, która bez wiedzy iego wyszła z domu i trafiła na sam cel.

Zaboystwo wymierzone przeciwko żyda, mieszkańca tuteyszego w iego własnym kantorze, iest teraz przedmiotem powszechnych rozmów Zegarmistrz, który przyszedł był do niego pod pretextem wykupienia swoiego obligu, napadł na niego wtenczas kiedy zapisywał takowy oblig i chciał przerznąć gardło w zamiarze okradzenia go potem. Zyd chociaż raniony w szyię, mocno się bronił, wyrwał nóż z rąk zaboycy i zatrzymał go samego pomimo silnego wyrywania się. Wkrótce na krzyk żyda proszącego ratunku, zbiegli się domownicy, schwytali złoczyńcę i zaprowadzili do więzienia.

NORWEGIIA.

z *Chrystyianii*, 26 *Grudnia*.

Oprócz okropnego pożaru, który niedawno zniszczył miasto Dronthejm, mieszkańcy tameczni ulegli iescze drugiey klęsce. Okręt wysłany z Sztadt do Drontheymu z pięciuset beczkami zboża, rozbił się w okolicach Christiansundu. A tak nieszczęsne przeznaczenie, zniszczyło wspaniały zamiar dobroczynnego Króla i zawiodło nadzieię będących w nędzy obywateli.

ROZMAITOŚCI.

Donoszą z Chateaudun we Francyi, że w dniu 17 Grudnia, część ogromney skały wznoszącey się ponadmiasto od zachodu, obruszyła się na sto kroków. Cztery domy przyległe zostały zupełnie przygniecione, i siedm osob które się w nich znaydowały, zagrzebane zostały w ruinach i żadney z nich niewyratowano.

W Londynie w dniu 18 Grudnia, Byk wsciekły wpadł do birży kupieckiey, i tyle wszystkich przestraszył, iż każdy zapomniawszy o rachunkach i układach, co nayspieszniey iął się do ucieczki. Niektórzy zaś niemogąc rychło umknąć, biegali bez pamięci w rozmaite strony przed rozdąsanem zwierzęciem. W końcu wpadło mnóstwo rzeźników i pospólstwa; lecz nikt się nieodważył przystąpić do niego, ieden tylko maytek miał tyle przytomności, iż sam ieden przybliżywszy się, zarzucił mu petlę z powrozu na szyię; wtenczas rzeźnicy korzystaiąc z okoliczności, przywiązali go wyciągnąwszy z pemiędzy lndu do powozu. Kiedy nakoniec pozbyto się tego zwierzęcia, wiele osob postrzegło, że im skradziono, zegarki, tabakierki i chustki.

W PETERZBURGU.
w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.